

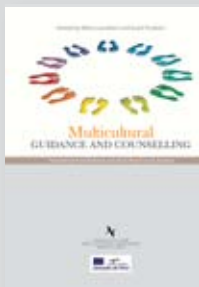
UUED TRÜKISED

Raamatusse **Eesti ja eestlased teiste rahvuste peeglis** (koostanud Aune Valk ja Anu Realo) on koondatud 46 lugu, mis räägivad Eestist ja eestlastest teiste rahvuste pilgu läbi. Need on põgusad sissevaated inimeste ellu, kes on lühemat või pikemat aega tahtnud või pidanud elama teises kultuuris, teise rahva seas.

Lood on kirjutanud Tartu Ülikooli ajakirjandus- ja teiste sotsiaalteaduste üliõpilased aastatel 2000 – 2003 ja Eesti Muusikaakadeemia magistrandid 2004. aasta talvel.

Ingliskeelne artiklite kogumik **Multicultural Guidance and Counselling** (koostanud Mika Launikari ja Sauli Puukari) pärineb peamiselt Soome ekspertide sulest, kes

käsitlevad hetkel Euroopas kasutusel olevaid multikultuurses keskkonnas pakutavate karjääriteenuste teooriaid ja hea praktika näiteid. Käsiraamatu koostajate eesmärgiks on toetada kultuuriliselt mitmekesiseid ühiskondi karjääriteenuste pakkumisel nii riigi etnilise vähemuse gruppi kuuluvale elanikkonnale kui ka sisserännanutele. Väljanne on mõeldud immigratidega töötavatele nõustajatele, samuti mitmerahvuselistes ja -kultuurilistes keskkondades tegutsevatele koolitajatele ja personalijuhtidele.

Elektroniiselt leiab täismahus trükise CIMO kodulehelt www.cimo.fi, alajaotusest *Trükised (Publications)*. Paberandjal kogumik on olemas Teabekeskuse raamatukogus.

Väljaandest **Leonardoga Euroopasse** leiab häid häid nõuandeid ja nippe, kuidas paremini korraldada välispraktika ettevalmistust. Käsitletakse ettevalmistustöö kolme põhiteemat: praktikaprojekti käivitamine oma organisatsioonis, koostöö partneritega ning praktikantide valik ja ettevalmistus välispraktikaks.

Vahela on pikitud värvikamaid näiteid elust ja erinevate Leonardo projektitööga kokku puutunud inimeste kommentaare.

HEA LUGEJA!

Seekordne *Karjäärituul* on pühendatud eeskätt ühele teemale – **õpiränne**. Hoolimata uudsest nimetusest on tegemist tuntuks ja just viimastel aastatel hoogustunud nähtusega — õpiahimuliste inimeste liikumisega riigist riiki. Teadmiste omandamine toimub seejuures nii otseselt õppides kui ka kaudselt — lisaks koolipingis ja praktikaettevõttes õpitule areneb noor inimene ka läbi teises keele- ja kultuuriruumis viibimise ning enese iseseisvalt proovilepanemise. Täna avatud tööturg, olgu siis kodu- või mõnes teises riigis, vajab sellise mitmekülgse tausta ja avatud suhtumisega, paindlike ja kohanemisvõimelisi uusi töötajaid väga.

Lisaks on *Karjäärituule* 6. number ka omamoodi kokkuvõtteks Karjäärinõustamise Teabekeskuse ja Leonardo da Vinci programmi eestvedamisel tänava juunikuus Pühajärvel korraldatud samateemalisele konverentsile *Liikumine Euroopas — miks ja kuidas?*. Kõik konverentsi materjalid ning fotomeenutused on tänaseks üleva Teabekeskuse kodulehel www.innove.ee/teabekeskus.

Lehe viimane külg on ka mitmetes varasemates numbrites olnud Euroopas toimuvate tegemiste ja autorite päralt. Sel korral leiavad käsitlemist karjääriteenused riigi majandusarengu valguses. Artikkel on kokkuvõtte ülemaailmselt tunnustatud Ühendkuningriigi professori Anthony G. Watts samateemalistest kirjutistest. Kel huvi, saab tema töödega tutvuda aadressil www.crac.org.uk/nicec/fellows/watts.htm

Teguderohket ja rõõmsat uut kooliaastat soovib
Karjäärinõustamise Teabekeskus

ÕPIRÄNDE VARALAEGAS

Karjäärinõustamise Teabekeskus on koostöös Taani koolitusorganisatsiooni Techne juhataja prof. Sören Kristenseni ja Taani Haridusministeeriumiga eestindanud uue veebipõhise abivahendi Eesti nõustajatele.

Aadressil www.innove.ee/teabekeskus asuv *Õpirände varalaegas* on üles ehitatud kindla struktuuri alusel, mis viib kasutaja sammhaaval läbi kõikide õpirändega seotud nõustamisprotsessi faaside. Siin käsitletakse nii välismaal viibimise eelset, selle aegset kui ka selle järgselt toimuvat nõustamist.

Varalaekasse hakkame koguma erinevaid töövahendeid — nt dokumente, tekste ja praktilisi juhismaterjale — kasutamiseks nii noorte kui täiskasvanutega, kes soovivad õppimise eesmärgil välismaale suunduda või on seal juba viibinud. Programmi põhieesmärgiks on sellise sihtgrupi nõustamise täiustamine ja professionaalsemaks muutmine.

ÕPIRÄNNE – PARIM VÕIMALUS ENESEARENDAmiseks

Kaie Kattai

Kehtna Majandus- ja Tehnoloogiakooli projektijuht

Õpirände statistika Kehtnas

Aastatel 1999 – 2005 on Kehtna Majandus- ja Tehnoloogiakoolist end Leonardo da Vinci programmi 11 projekti raames välismaal erialaselt arendamas käinud 63 õpilast, neist 37 neidu ja 26 noormeest ning 28 õpetajat – mehi-naisi võrdselt 14. Osad neist, eeskätt õpetajad, on osalenud mitmes erinevas projektis. Ülekaalus on olnud toitlustusvaldkonna õpilaste praktikaprojektid, kuna sinna on kõige lihtsam partnereid leida, samas on praktiliselt käinud ka mitu gruppi maamõõtjaid.

Õpirändurite kasvamine

Olles kaasa aidanud, juhtinud ja koordineerinud peaaegu kõiki neid projekte, olen saanud hulganisti kogemusi ja palju tagasisidet. Kõige enam tunnen, et minu tööst projektijuhina on kasu, neil perioodidel, mil praktikandid välispraktikalt saavad – pakatamas tunnetest, kogemustest, juhtumistest, hakkamasaamise rõõmust. Esimese hooga panen tavaliselt tähele, et nad on tunduvalt enesekindlamad ja ka jutukamad – kas siis ülekeevate emotsioonide pärast või nad ongi nii palju enam avatumaks muutunud.

Edasi hakkavad kooruma igasugused toredad juhtumised, naljakad arusaamatused, totrad situatsioonid. Lõpupoole tulevad välja ka asjaolud, mis neile erinevatel põhjustel ei meeldinud. Ja kõige lõpuks tuleb juurdeõpitu – uued töövõtted, töövahendid, nipid, mis kellelegi meelde on jäänud. Neil on tekkinud võrdluspilt ettevõtetest, riikidest ja kultuuridest.

Oma kogemuse põhjal võin öelda, et inimene areneb läbi õpirände tervikuna. Eriti noorte puhul paistab erilisel silma, kuidas nad on selle käigus muutunud märgatavalt täiskasvanulikumaks, tasakaalukamaks ja teadlikumaks.

Edendagem õpirännet!

Sellepärast soovitan, et võtta lähetus- või praktika-projekti kirjutamine ning mitte tagasi kohkuda mõõdapääsmatu paberitöö ees. Kui jääb puudu julgusest või ei tea, millest alustada, siis võib alati ühendust võtta ka minuga. Samuti võib pöörduda teiste õpirändega seotud küsimuste puhul – kui oskan, aitan rõõmuga!

Kaie Kattai e-posti aadress on project@kehtna.edu.ee ja telefon/faks 48 75 260.

ÕPIRÄNNAKUD – MIKS JA KUIDAS?

Aune Valk

Tartu Ülikooli õppeosakonna juhataja, psühholoogiadoktor

Rohkem Euroopa raha õpirändele

Praegu käib vahetusüliõpilasena välismaal ligi 3% Eesti üliõpilastest, mis on võrreldav Euroopa keskmisega. Tervikuna ongi uued EL liikmesriigid Portugali, Prantsusmaa, Austria ja Saksamaa kõrval aktiivseimad rändajad. Minnakse Suurbritanniasse ja Iirimaa, Rootsi ja Hollandisse, riikidesse, mis pakuvad enim ingliskeelset õpet. Kui neis riikides on sissetulevate üliõpilaste arv 1,5 – 2 korda suurem kui väljaminevate üliõpilaste arv, siis uutes liikmesriikides, aga ka Itaalias ja Kreekas, on väljaminevaid mitu korda rohkem.

Kõige enam liikumist toimub Erasmus programmi raames, mis alates oma alguspäevist 1987. aastal peaks 2008. aastaks rännata aitama 2 miljonil üliõpilasel. Alates 2007. aastast algav uus Euroopa elukestva õppe programm peaks õpirändele suunatavaid rahasisid kolmekordistama, mis tähendab nii vahetusüliõpilaste hulga kui ka stipendiumide arvu kasvu. Euroopasisese mobiilsuse kasv ei garanteeri aga edu üleilmses konkurentsiparimate õppijate ja õppejõudude pärast. Ühest kõige väärtuslikumast grupist – doktorantidest, kes Euroopast Ameerikasse lähevad – jäävad umbes pooled sinna kauemaks kui algselt planeeritud. Ka siin, nagu paljudes muudeski aspektides, on Ameerika Euroopast ees.

Kultuurišokk või kultuurist õppimine

Juuni alguses toimus Elukestva Õppe Arendamise Sihtasutuse Innove korraldatud konverents **Liikumine Euroopas – miks ja kuidas?**, mille sihiks oli just nõustajate arendamine kasvava mobiilsuse taustal. Nagu selgus, kaalub teise

kultuuriga kokkupuutumisest saadud õpikogemus sageli üles professionaalsed teadmised, mida omandama minnakse. Kusjuures kokkupuude võõra kultuuriga on sellisel juhul radikaalselt teistsugune kui nädalase turismireisi ajal, mil ennekoike uusi paiku tundma õpitakse ja kohalike elanikega peamiselt vaid postkaartide ostmise eesmärgil suheldakse.

Õpirände puhul, mis kestab sageli mitu kuud kuni aasta, on õppimise kogemus väga isiklik ja võib ulatuda identiteedimuutusteni. Kindlasti aga paneb see järele mõtlema oma kultuuri, väärtuste ja igapäevaste harjumuste üle. Kui selle kokkupuute tagajärjel ka

midagi ei muudeta, on võrdlusvõimalusest tekkinud teadlikkus oma käitumise suhtes väga väärtuslik ka omaette.

Vahetu kogemus teise maa töökultuurist ja inimsuhetest, oma tavapärase elurütmi muutmine ning endale uute väljakutsete leidmine, on need õppimise aluseks olevad mehhanismid, mida õpiränne võimaldab. Et saadud kogemus oleks siiski positiivne ja mitte šokeeriv, peaks kultuur, kuhu minnakse, olema nn lähima arengu tsoonist ehk hoomatav. Teistsugune, kuid mitte mõistetamatu. Hea ettevalmistus, milles kindlasti on kriitilise tähtsusega keeleõpe, aga ka nõustajatepoolne abi praktiliste küsimuste ja võimalike psühholoogiliste probleemidega toimetulekuks, hakkab mängima aina suuremat rolli. Seda enam, kui üldiste trendide ja kasvava finantstoetuse tõukel hakkavad rändama mitte enam üksikud erandid, vaid enamik. Artikli pikem versioon ilmus Eesti Päevalehes 7.07.2005.

ACADEMIA numbrites

Leonardo da Vinci programmi raames juba 13 aastat toimiva üle-euroopalise ACADEMIA võrgustiku eesmärgiks on anda karjääriteenuseid pakkuvatele spetsialistidele võimalus tutvuda nende teenuste arengutega teistes Euroopa riikides, täiendada oma erialaseid teadmisi ning aidata seeläbi kaasa karjääriteenuste kvaliteedi tõstmisele oma koduriigis. Igal aastal viibib ACADEMIA raames õppelähetustes umbes 150 spetsialisti.

Eesti on Karjäärinõustamise Teabekeskuse ja Junior Achievementi Arengufondi eestvedamisel võrgustiku liige alates 2000. aastast. Viie aasta jooksul on õppenädalate käigus võõrustatud kokku 47 karjääriteenuste spetsialisti 9st riigist. Populaarseimad oleme Ühendkuningriigi, Prantsusmaa ja Hispaania jaoks, kust on külalisi

käinud praktiliselt igal aastal. Eestist on omakorda 10s riigis lähetustes käinud kokku 38 nõustajat, õpetajat, karjäärikoordinaatorit, koolipsühholoogi ja koolitajat. Soome ja Taani kui lähinaabrid Skandinaavias on sihtriikide nimistus pea igal aastal, samuti on nende hulgas mitmel korral olnud ka Iirimaa ja Ühendkuningriigi kui väga hästi toimivate karjääriteenuste süsteemidega maad, kust on palju õppida ja eeskujuks võtta. Kaugematest paikadest on Eesti esindaja osalenud näiteks Hispaania õppenädalal.

Uus konkurs järgmise 10 osaleja leidmiseks kuulutatakse välja Karjäärinõustamise Teabekeskuse kodulehel www.innove.ee/teabekeskus 2005. aasta novembris, lähetused ise leiavad aset 2006. aasta kevadel. Ootame aktiivset osavõttu!

Euroopa Liidu kutseharidusalane koostööprogramm Leonardo da Vinci ootab vahetusprojektide taotlusi 10. veebruariks 2006. a.

Vahetusprojektid on:

- ▣ kutsekoolide õpilaste praktika;
- ▣ kõrgkoolide tudengite praktika;
- ▣ noorte töötajate, töötute praktika;
- ▣ koolitusspetsialistide lähetused;
- ▣ keeleõpetajate lähetused.

Täpsem informatsioon Eesti Leonardo keskuse kodulehel www.innove.ee/leonardo

KOOLINOORTE VÕIMALUSED ÕPIRÄNDAMISEKS

Kadri Eensalu

Karjäärinõustamise Teabekeskuse koordinaator

Lisaks üliõpilastele kasutab ka üha suurem hulk koolinoori võimalust tutvuda eluga võõral maal läbi vahetusaasta mõnes välisriigi õppeasutuses. Põhjaliku ülevaate välismaale õppima minekuga seonduvast annab veebilehe Rajaleidja.ee Euroopa osa. Alljärgnev on põgus sissejuhatus võimalustesse, mida keskharidust omandavad noored kasutada saavad.

Vahetusaasta välisriigis

Haridus- ja Teadusministeerium pakub juba mitmendat aastat järjest keskkooliõpilastele võimalust õppida aasta Tai rahvusvahelises erakoolis *The Regent's School*. **Briti Nõukogu** kaudu on keskkooliõpilastel võimalus taotleda aastast stipendiumi õpinguteks Ühendkuningriigis, eelduseks on väga hea inglise keele oskus. **Youth For Understanding (YFU)** vahendusel saavad aastaks vahetusõpilaseks minna 15 - 21aastased noored.

Õpilasi keskhariduse tasemelt vahendavad välismaale õppima ka mitmed erafirmad — **Union Academic, Evenor, Tokkroos, Evmar**. Vanusepiiriks on viimaste puhul enamasti 15 - 18 eluaastat, samas saadab Union Academic noori Kanadasse juba alates 12. eluaastast.

International Baccalaureate — IB

Tavapärase keskharidust tõendava dokumendi kõrval saab mitmest Euroopa koolist taotleda ka rahvusvaheliselt ühtlustatud õppekava lõpetamisel antavat *International Baccalaureate (IB)* diplomit. See võib sobida näiteks siis, kui keeleoskus ei ole piisav tavapärasel haridussüsteemis õppimiseks. Eestis pakub võimalust minna välisriiki IB diplomit taotlema firma **Evenor**. Nende poolt pakutav kaheaastane IB programm on mõeldud vanemate klasside õpilastele vanuses 16 - 19.

Muud võimalused

Lisaks aastasele õppele välisriigis on koolinoortel võimalus osaleda keelepraktika eesmärgil ka suvistest noortelaagrites ja rahvusvahelistes projektides. Neid vahendab näiteks noorteühendus **EstYES**. Keelereise korraldab firma **EF Eesti**, kelle programmide kaudu võivad umbes kolmeks nädalaks välisriiki keelt õppima minna noored alates 10ndast eluaastast.

Formaalharidussüsteemis või keelekursustel toimuvate õpingute kõrval on teadmisi võimalik hankida ning keeleoskust parandada ka **Euroopa Noored** Eesti büroo vahendusel. Alamprogrammide raames toetatakse 15 - 25aastaste noorte noorsoovahetusi ja -kohtumisi ning võrgustikuprojekte. Ettevõtlusest huvitatud õpilased saavad aga **Junior Achievement Arengufondi** kaudu osaleda ettevõtlushariduse messidel välisriikides.

KARJÄÄRITEENUSTE MÕJU RIIGI MAJANDUSARENGULE

Prof. Anthony G. Watts

Rääkides karjääriteenuste vajalikkusest, peetakse ennekõike silmas nende positiivset mõju isiku tasandil — tuge inimese elutee kavandamisel, eneseteostuses ja rahuolu saavutamisel. Enamus nõustajaid peabki oma südameasjaks ennekõike inimest aidata, olles selle elukutse valinud misioonitundest ja soovist teistele head teha.

Kui ühelt poolt ongi karjääriteenuste eesmärgiks inimeste teadlikkuse, eneseanalüüsi ja toimetulekuoskuste tõstmine, siis teiselt poolt on teenustel ka riigi arengu seisukohalt oluline tähtsus — tööjõu optimaalne rakendus toetab intellektuaalse kapitali suurenemist ning soodustab seeläbi otseselt riigi majanduse arengut.

Karjääriteenuste positiivset mõju kirjeldavad kolm näitajat:

- kõrgelt kvalifitseeritud töötajate arvu pidev suurenemine isikute teadlike valikute ja efektiivsemate otsuste tagajärjel;
- tööturu nõudluse ja pakkumise tasakaalustumine, kitsaskohtade likvideerimine;
- tööturu tõustumine, institutsionaalseid reforme viiakse läbi isiku ja ühiskonna huve tasakaalustavate karjääriteenustega.

Inimeste valikud

Kuhu ja kui kauaks tööle minna. Mida teadlikumad on inimesed oma võimetest, soovidest ja reaalsest võimalusest, seda efektiivsemad (nii isikliku rahulolu kui produktiivsuse mõttes) on nende valikud ja otsused, mis omakorda tasakaalustab tööturu nõudluse ja pakkumise vahekorda. Selliste otsuste vastuvõtmist toetavate karjääriteenuste puudumisel on tööandjatel raskem leida sobivat tööjõudu, millega seoses väheneb ettevõtte efektiivsus, langeb

Karjäärinõustamise Teabekeskus

SA Innove

Liivalaia 2, Tallinn 10118

tel: 6 99 80 56 faks: 6 99 80 81

e-post: teabekeskus@innove.ee

töö kvaliteet ning aeglustub majanduskasv.

Kui palju investeerida oma koolitusse.

Mida paremini ollakse kursis oma välja-vaadetega tööturul, seda enam ollakse valmis investeerima koolitusse ja seda tulemuslikumad need investeeringud on.

Kust ja millist tööd otsida ning vastu võtta.

Tänu karjääriteenustele on tööpakkumine ja -otsimine tõhusam ja vähem aeganõudev protsess, mis vähendab isikute võimetele mittevastavatele ametikohtadele sattumise ohtu. Selle tulemusel kasvab omakorda riigi keskmine tootmissuutlikkus.

Tööturu kitsaskohad

Õpingute katkestajad. Õpingute katkestanutel on enamasti väga raske tööturul rakendust leida, kuna neil puuduvad piisavad kutseoskused ja kvalifikatsioon. Kui haridustee katkeb baashariduse omandamise perioodil, pole inimesel üldjuhul võimalik kutset omandada. Karjääriteenuste abil saab tõsta inimeste teadlikkust erialase ettevalmistuse vajalikkusest tänapäeva tööturu tingimustes ja seeläbi ennetada töötuks jäämist.

Näiteks Ühendkuningriigis kulub ebapiisava kvalifikatsiooni tõttu töötuks jäänute abirahadele £350 miljonit aastas. Kui karjääriteenused suudaksid kasvõi 10% võrra vähendada koolist väljalangejate arvu ja suurendada vähemalt elementaarse kvalifikatsiooniga inimeste arvu, hoitaks aastas nende pealt kokku juba £35 miljonit,

rääkimata teistest sotsiaalsetest ja isiklikest kasudest.

Tööturu tegeliku olukorra, st nõudmise ja pakkumise mittetundmine, seda nii majandussektorite kui ametialade lõikes, on umbes 1/3 töötuse põhjuseks. Õigeaegsete karjääriteenuste toel on võimalik aidata inimestel juba enne õpinguid endale selgeks teha, millise ametiala esindajaid tööturul vajatakse ja ennetada sel moel potentsiaalsete töötute teket. Töötute arvu vähenemine kasvõi 1% võrra hoiab näiteks Ühendkuningriigis kokku £10 miljonit.

Heitunud, töötamisest ja töötamisest loobunud inimesed.

Erinevad toetused, abirahad, tootmata jäänud toodang, kuritegevuse kasv jms — need on kulud, mida riik kas siis otseselt või kaudselt selle elanikkonna grupiga seoses kannab. Karjääriteenuste tulemusliku osutamise korral (näiteks toimetuleku- ja töötamisoskuste tõstmise tagajärjel suureneb tööle naasnute arv) on võimalik neid riiklike kulutusi oluliselt vähendada.

Kokkuvõttes võib öelda, et riigi inimkapitali maksimaalse rakendatuse ning seeläbi majanduskasvu ning sotsiaalse kaasatuse saavutamise protsessis on 21. sajandil karjääriteenuste osatähtsust raske ülehinnata. Kui edukateks need protsessid kujunevad, sõltub paljuski iga riigi investeeringutest kvaliteetse karjääriteenuste süsteemi väljaarendamisesse.

UUS TRÜKIS

Trükisesse *Haridus, tööhõive ja karjääriteenused Eestis 2005* on koondatud karjääriteenuste valdkonnas tegevate spetsialistide igapäevatööks enam-vajalik informatsioon. Ülevaade Eesti haridussüsteemist, tööturust ja nende omavahelistest seostest on toodud detailsusega, millest on abi nii karjäärinõustajatele, karjääriinfo spetsialistidele kui õpetajatele õppekava läbiva teema *Tööalane karjäär ja selle kujundamine* käsitlemisel või karjääriõppe valikaine tundides.

Elektroniline versioon on kättesaadav nii Teabekeskuse koduleheküljelt kui veebilehelt Rajaleidja.ee.